

STENOMUSEEN 47

MEDLEMSBLAD FOR STENO MUSEETS VENNER – SEPTEMBER 2009

Undskyld vi roder ...

Steno Museet præsenterer til november en ny og spændende formidlingsaktivitet.

Hvis man besøger museet i øjeblikket, vil man opleve, at dele af den videnskabshistoriske udstilling er ved at blive fjernet samtidig med, at der flyttes rundt på andre dele. Det skyldes, at vi er ved at lave plads til en ny formidlingsaktivitet, som bliver den første af sin art i Danmark.

Magic Planet

Takket være en generøs donation fra Inge og Asker Larsens Fond har Steno Museet fået mulighed for at erhverve en såkaldt Magic Planet. Det er en digital videoglobus, der består af en akrylgkule på ca. 90 cm i diameter, som belyses indefra af en projektor.

Det vil sige, at man på et øjeblik kan lave den om fra at være en jordglobus til at være en måneglobus eller stjerneglobus. Men det bedste er, at den også kan vise levende billeder. Det betyder, at den

Der ser lidt tomt ud for tiden i en del af den videnskabshistoriske udstilling. Men fra november 2009 vil man på dette sted kunne opleve en ny og spændende formidlingsaktivitet. (Foto: Hans Buhl)

f.eks. kan gengive skyernes bevægelse den sidste uge, udviklingen af solpletter eller temperaturvariationen rundt omkring på Jorden i løbet af

et år. Man den kan også illustrere kontinentaldrift og jordskælvszoner eller stigningen i CO₂-udledningen pr.

Fortsættes side 7.

STENOMUSEN

udgives af Steno Museets Venner. Bladet udkommer 4 gange årligt. Det sendes til foreningens medlemmer, men kan frit hentes af alle i museets foyer. Stof kan sendes til Steno Museet.

Redaktion:

Knud Erik Sørensen (ansv.)

kes@kes.dk

Aase Roland Jacobsen

aase.jacobsen@si.au.dk

Hanne Teglhus

hanne.teglhus@si.au.dk

Hans Buhl

hans.buhl@si.au.dk

Layout:

Knud Erik Sørensen

Tryk:

Clemenstrykkeriet, Århus.

STENO MUSEET

Danmarks Videnskabshistoriske Museum

C.F. Møllers Allé 2, bygn. 1100
Universitetsparken, 8000 Århus C
Tlf: 8942 3975
E-mail: stenomuseet@si.au.dk
Web: www.stenomuseet.dk

Åbningstider: tirsdag-fredag kl. 9-16
lørdag-søndag kl. 11-16
mandag lukket

Ud fra et ark med "blandede prikker" designede elever fra Sommeruniversitet, Andreas og Viktor, deres eget stjernebillede. (Foto: Aase Roland Jacobsen)

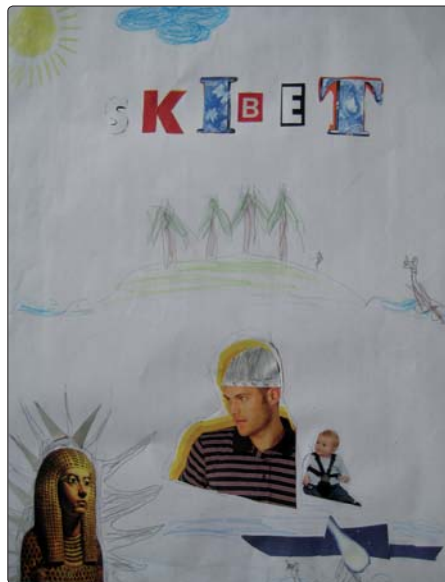
En himmelmyte

Sommeruniversitetet i år havde bl.a. fokus på stjernebilleder. Elever i 4. - 7. klasse tegnede stjernebilleder og iscenesatte deres egne himmelmyter, og vi bringer – tro mod forfatterne – en fantastisk fortælling af Andreas og Viktor.

Skibet

Engang var Kong Gorm ude at sejle, med sin søn, på de store have. Han var taget ud for at finde et navn til sin søn, som endnu var spæd. Gorm havde bestemt sig for, at hans søn skulle hedde Svend, men han havde, i en drøm, set en hvidglødende skikkelse, som sagde: “Jeg er Argus. Jeg befaler dig at kalde din søn Harald, ellers vil du komme ud for en forfærdelig ulykke”.

Næste dag sagde Gorm til sine folk: “Jeg vil kalde min søn Svend”. Men den følgende dag kom skibet ind i en skypumpe. Alle undtagen Gorm og hans søn druknede. Ulykkelig som han var fandt Gorm en ø at drive ind mod. Da han sytten dage senere var døden nær sammen med sin søn, råbte han op i himmelen: “Godt så, Argus, du vinder.

Stjernebilledet “Skibet” blev iscenesat som en flot collage. (Foto: Aase Roland Jacobsen)

Jeg omdøber hermed min søn Harald”. Da kom der et skib flyvende hen imod ham, fyldt med proviant. Tre dage senere, i Skagen, så man et skib flyve mod havnen: og nu kom Gorm med sin søn Harald.

Andreas og Viktor

Andreas (nr. 2 fra venstre) og de øvrige deltagere på Sommeruniversitetet var meget optaget af de forskellige aktiviteter. (Foto: Line Stald)

Steno Museets planetarium har været flittigt benyttet i forbindelse med Astronomiens år 2009 (Foto: Steno Museet)

Astronomiens år 2009 på Steno Museet

Steno Museet har sat fokus på astronomi som gennemgående tema i hele 2009.

Hvad har en krabbe, en radio og en flaske vand med astronomi at gøre? Det er

spørgsmål vi kommer omkring i en række aktiviteter.

Før skolerne

Astronomi i øjenhøjde er et nyt temaforløb for skolerne, som tager eleverne med på en tur ud i astronomiens forunderlige verden. De får mulighed for selv at skabe nye stjernebilleder, lære om stjernernes liv og død, høre fortællinger om helte og stærke kvinder på himlen eller komme på tur med RekviritRaketten.

Vi tilbyder en række moduler, så lærerne selv kan sammensætte det helt rigtige museumsbesøg. Modulerne, som hver især varer en undervisningstime, består af plane-

Natur i Teltet på Rådhuspladsen i Århus tiltrak gæster i alle aldre. Om formiddagen var det skoleklasser og om eftermiddagen festugens publikum, der kom for at se bl.a. museets astronomitema. (Foto: Aase Roland Jacobsen)

tarieforestillingen *Stjerneliv og Himmelmyster*, en rundvisning eller en astroaktivitet. Vi kan for tiden tilbyde moduler for 0.-3. klasse, 4.-6. klasse og 7.-10. klasse.

Sommeruniversitet og Natur i Teltet

Stjernehimlen og himmelmyter har været det gennemgående tema i hhv. *Sommeruniversitet* i første uge af juli og *Natur i Teltet* i første uge af september.

Eleverne, der deltog i *Sommeruniversitetet*, skrev fantastiske historier om selvkomponerede stjernebilleder. Historierne blev iscenesat som collager og udstillet for forældrene om fredagen, på *Sommeruniversitetets* sidste dag, se side 2-3.

Astronørdfæftet – en astroaktivitet

Til oktober udgiver museet en ny og anderledes museumsguide, *Astronørd*, med astro-aktiviteter for børn fra 10 år. Hvad er specielt for en meteorit? Hvilken vej vokser en ært i rummet? Hvordan laver man sin egen raket? Hæftet opfordrer til, at man skal observere, gå på opdagelse og lave eksperimenter både på museet og hjemme bagefter. Hæftet koster 15 kr.

Efterårsferien med Astro-nomi for hele familien

I efterårsferien kombinerer vi *Astronørd*-hæftet med forestillinger i planetarieret; bl.a. den nye forestilling *To Små Stykker Glas*.

Forestillingen handler om to veninder, som tager ind i parken, hvor der er arrangeret stjerneblikkeraften. Her møder de en amatørastro-nom, der viser dem sit teleskop og forklarer, hvordan det virker. De får lov til at

kikke i det og hører, hvad forskerne observerer med moderne superteleskoper.

I øvrigt er krabben, eller krebsen, et stjernebillede. I radioen kan man høre lyden fra Big Bang, når man indstiller den på støj mellem kanalerne, og vandet i vandflasken indeholder det ældste stof i universet nemlig brint eller hydrogen, som videnskabsfolkene kalder det!

Aase Roland Jacobsen

Er du den nye bloddonor?

Dette spørgsmål stiller Steno Museet universitetets 30.000 studerende og 10.000 ansatte.

For at få publikum til at besøge Steno Museets aktuelle særudstilling, *BLOD – i kroppen – i banken – i historien*, er det til stadighed nødvendigt at gøre opmærksom på den. Målet med udstillingen er at skabe opmærksomhed omkring bloddonorsagen, men selvfølgelig også at få besøgende på museet.

Blodbussen kommer

Da de 3 “blodbusser” i Dan-

Skal Østjylland have sin egen blodbus? Den hvide mobile blodstation koster ca. 5 mio. kr. i anskaffelse samt løbende udgifter til driften. (Foto: MHK group, Hjørring)

mark er særdeles optaget ved forskellige lokaliteter i regionen, er museet stolt af at kunne præsentere Region

Midtjyllands blodbus “Mobilblod” to dage i efteråret 2009.

Fredag den 25. september og fredag den 30. oktober holder blodbussen på Steno Museets parkeringsplads i Universitetsparken kl. 10-14. Her kan studerende og ansatte melde sig som donorer, få lavet blodprøver og få sig en snak med personalet i bussen.

Steno Museet byder på en forfriskning og gratis adgang til udstillingen *BLOD – i kroppen – i banken – i historien*, som man kan læse mere om i sidste nummer af *Stenomusen*.

Hanne Teglhus

På blodudstillingen kan man bl.a. se et moderne tappeleje og eksempler på det udstyr, som bliver brugt i forbindelse med en tapning. (Foto: Hans Buhl)

Undskyld vi roder...

Fortsat fra forsiden.

person i Jordens forskellige lande. Så det er nærmest kun fantasien, der sætter grænser.

I første omgang planlægger vi to præsentationer, dels en astronomipræsentation, som giver indblik i de forskellige planeter i solsystemet, dels en præsentation om Jordens klima.

Globen styres fra en berøringsfølsom skærm, som desuden rummer supplerende oplysninger til det, som bliver vist på kuglen. Publikum kan altså selv vælge, hvad man vil se.

Astronomi, landmåling og kemi

Globen vil blive placeret i den nordlige ende af stueetagen af den videnskabshistoriske udstilling. Derfor har vi fjernet den del af astronomi-udstillingen, som handle-

Den digitale videoglobus Magic Planet styres fra en berøringsfølsom skærm. (Reklamefoto fra Global Imagination)

de om danske observatorier gennem tiderne.

I forbindelse med omroeringen vil der også ske en

mindre revision af udstillingerne om kemi samt landmåling.

Hans Buhl

Florence Nightingale

Jysk Medicinhistorisk Selskab holder julemøde på Steno Museet den 2. december 2009 kl. 19.30. På mødet vil lektor ved Institut for Folkesundhed, AU, Susanne Malchau Dietz, tale over emnet *Mødet mellem tradition og innovation: Florence Nightingale (1820-1910) i sygeplejens og folkesundhedens tjeneste*. Først sættes der fokus på myten Florence Nightingale. Derpå beskrives Nightingales indsats i grundlæggelsen af den moderne faglærte sygepleje, og hvordan hun med sin viden derfra, kombineret med et storlået statistisk arbejde, forsøgte at forbedre hospitalernes standard og folkesundheden.

Torsdag 7. maj - onsdag 23. december

Særudstilling: *BLOD – i kroppen – i banken – i historien*.
Se omtale af udstillingen i *Stenomusen* 46.

Søndag 4. oktober kl. 20 og 21.30

Fuldmåneaften i planetariet: *Slap dog af!* 3. Et forsøg med afslapningsmusik under stjernerne. Lidt engelsk tale.

Lørdag 10. - søndag 18. oktober

Efterårsferie. Se rammen nederst på siden.

Mandag 2. november kl. 20 og 21.30

Fuldmåneaften i planetariet: *Inuitstjernebilleder*. Grønlandske myter og himmelsagn, og musik under stjernerne.

Onsdag 2. december kl. 20 og 21.30

Fuldmåneaften i planetariet: *Blå måneaften*. Vi tager forskud på den "blå fuldmåne" den 31. december.

Onsdag 2. december 2009 kl. 19.30

Jydsk Medicinhistorisk Selskabs julemøde.

Foredrag ved Susanne Malchau Dietz, lektor, ph.d., *Mødet mellem tradition og innovation: Florence Nightingale (1820-1910) i sygeplejens og folkesundhedens tjeneste*.

Torsdag 31. december 2009

"Gør-det-selv Fuldmåneaften". Museet og planetariet er lukket, men vi opfordrer alle til at kikke op på nattehimlen fra deres egen baghave. God fornøjelse!

Arrangementer i efterårsferien

Steno Museet: *Astronomi for hele familien*. Bliv Astronørd og se forestillinger i planetariet. Alle dage kl. 10 - 16.

Ole Rømer-Observatoriet: *Se stjernehimlen "live"*. Alle dage kl. 20. Reservation på Steno Museet nødvendig.

Væksthusene i Botanisk Have: *Gå på opdagelse og find ud af hvor maden, du spiser, kommer fra*. Mandag - fredag samt søndag kl. 11 - 15. Lørdag kl. 13 - 15.